

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการใช้ผลงานวิจัยในรูปวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยศึกษาเกี่ยวกับปริมาณและขอบเขตเรื่องที่ใช่วัตถุประสงค์ในการใช้ ประโยชน์ที่ได้รับ ความต้องการในการใช้ และปัญหาในการใช้

จากแบบสอบถามที่ส่งออกไป 184 ชุด ได้รับกลับคืนจากผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย จำนวน 167 ชุด หรือร้อยละ 90.75 ในจำนวนนี้เป็นผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุด 30 คน บรรณารักษ์หัวหน้าฝ่าย 89 คน (โดยเป็นบรรณารักษ์หัวหน้าฝ่ายบริการมากที่สุด คือ 29 คน รองลงมาได้แก่หัวหน้าฝ่ายเทคนิค 23 คน) และผู้ที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่าย 48 คน ผู้บริหารส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี (82 คน) และปริญญาโท (75 คน) ขณะที่ 10 คนมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาโท โดยผู้บริหาร 141 คน มีวุฒิการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างการศึกษาคือเพียง 16 คน

ในด้านสถานที่ทำงาน พบว่ามีผู้บริหารเพียง 32 คนทำงานในมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ ส่วนใหญ่ (135 คน) ทำงานในมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์

เกี่ยวกับระยะเวลาการทำงาน (ปี) ในตำแหน่งผู้บริหาร พบว่าเป็นผู้บริหารที่ทำงานในช่วงเวลา 1 - 5 ปี จำนวนมากที่สุด (69 คน) มีผู้บริหารเพียงส่วนน้อยที่ทำงานในช่วงเวลาตั้งแต่ 11 - 34 ปี (13 คน)

สำหรับการศึกษาการใช้วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นการศึกษาการใช้วิทยานิพนธ์ในรอบปีที่ผ่านมา โดยทดสอบแนวเหตุผลที่ได้กำหนดไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. การใช้วิทยานิพนธ์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับคุณวุฒิ ระยะเวลาในการทำงาน สถานที่ทำงาน (บรรณารักษ์ที่อยู่ในมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ และมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์)

จากการศึกษาว่าการใช้วิทยานิพนธ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับคุณวุฒิ ระยะเวลาในการทำงาน และสถานที่ทำงานหรือไม่นั้น ได้จำแนกการศึกษา "การใช้" เป็น 2 ประเด็น คือ การใช้หรือไม่เคยใช้วิทยานิพนธ์ และปริมาณการใช้วิทยานิพนธ์ ซึ่งพบว่าผู้บริหารที่ใช้วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์เพียง 86 คน หรือร้อยละ 51.5 ของผู้ตอบทั้งหมด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบอยเออร์ (Boyer 1973: 129) ที่พบว่า มีจำนวนผู้ใช้วิทยานิพนธ์ค่อนข้างต่ำ คือ มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยของเขาถึงร้อยละ 49 ที่ยังไม่เคยนำวิทยานิพนธ์ไปใช้อ้างอิงหรือใช้ประโยชน์แต่อย่างใด

สำหรับผู้บริหารที่ใช้วิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์ในรอบปีที่ผ่านมา เมื่อจำแนกการใช้และไม่ใช้ตามคุณวุฒิ พบว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาโทเป็นผู้ใช้วิทยานิพนธ์มากกว่าผู้ไม่ใช้ ในขณะที่ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีเป็นผู้ไม่ใช้วิทยานิพนธ์มากกว่าผู้ใช้ ขณะที่ผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นผู้ไม่ใช้วิทยานิพนธ์ทั้งหมด ซึ่งผลที่ได้ตรงกันข้ามกับผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาโท ซึ่งทุกคนเป็นผู้ใช้วิทยานิพนธ์ ดังนั้นวุฒิจึงมีความสัมพันธ์กับการใช้และไม่ใช้วิทยานิพนธ์ ($P < 0.05$) ความสัมพันธ์เช่นนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำมีความคุ้นเคยกับงานวิจัยมากกว่าผู้ที่มีวุฒิต่ำกว่า ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีวุฒิปริญญาโทนั้น ต้องทำงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับมหาบัณฑิต อีกประการหนึ่งการอ่านวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัยต้องอาศัยการตีความหมายข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เพื่อจะได้สามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้ การตีความหมายข้อมูลจำเป็นต้องใช้ความรู้และเวลาอย่างมาก โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับการอ่านงานวิจัย หรือไม่เคยทำวิจัยมาก่อน

สำหรับระยะเวลาการทำงาน (ปี) ในตำแหน่งผู้บริหาร ปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้หรือไม่ใช้วิทยานิพนธ์ ($P > 0.05$) ดังที่ปรากฏว่าผู้บริหารที่ทำงานมานานกว่า 6 - 10 ปีเป็นผู้ใช้วิทยานิพนธ์มากกว่าผู้ไม่ใช้ ขณะที่ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ระหว่าง 1 - 5 ปี และ 11 - 15 ปี เป็นผู้ไม่ใช้และไม่ใช้ในระดัใกล้เคียงกัน

จากการวิเคราะห์สถานที่ทำงานของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยและการใช้วิทยานิพนธ์พบว่าผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์เป็นผู้ใช้วิทยานิพนธ์มากกว่าผู้ใช้ (ร้อยละ 13.17/5.99) ในขณะที่ผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์เป็นผู้ไม่ใช้วิทยานิพนธ์มากกว่าผู้ใช้ จากผลที่ได้เช่นนี้ทำให้สามารถกล่าวได้ว่าการเข้าถึงแหล่งวิทยานิพนธ์เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการใช้และไม่ใช้วิทยานิพนธ์ สาเหตุที่มีจำนวนผู้ใช้วิทยานิพนธ์สูงในมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์นั้นอาจเป็นเพราะไม่สะดวกในการเข้าถึงวิทยานิพนธ์ การเสียเวลาเดินทางมาใช้ เสียเวลาในการค้นหาตัวเลขที่ต้องการ ตลอดจนการให้บริการวิทยานิพนธ์ในมหาวิทยาลัยมักเป็นระบบชั้นปิด

ดังนั้นผลการวิจัยที่ได้จึงสนับสนุนแนวเหตุผลข้อที่ 1 ที่ว่าวุฒิ และสถานที่ทำงานของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับการใช้และไม่ใช้วิทยานิพนธ์ ในขณะที่ระยะเวลาในการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้และไม่ใช้วิทยานิพนธ์แต่ประการใด

ส่วนการศึกษาปริมาณการใช้จากผู้บริหารที่ใช้วิทยานิพนธ์จำนวน 86 คน จำแนกตามวุฒิของผู้บริหาร ปรากฏว่าในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาผู้บริหารที่มีวุฒิสองปริญญาโทใช้วิทยานิพนธ์มากกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาโทและปริญญาตรี แต่จำนวนครั้งของการใช้น้อยกว่า ซึ่งหมายถึงว่าในครั้งหนึ่ง ๆ นั้นผู้บริหารระดับนี้จะยืมวิทยานิพนธ์มาใช้ครั้งละหลาย ๆ เล่ม ในขณะที่ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีใช้วิทยานิพนธ์โดยเฉลี่ยมากกว่า เช่นเดียวกับผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาโท แต่จำนวนเล่มของการใช้สูงกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาโทเล็กน้อย ทั้งนี้อาจเป็นได้ว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีที่ใช้วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างการศึกษาคือ จะเห็นว่าในจำนวนผู้บริหารที่อยู่ระหว่างการศึกษาคือ 16 คน เป็นผู้บริหารที่ใช้วิทยานิพนธ์ และมีวุฒิปริญญาตรีถึง 12 คน และจากการศึกษาการใช้วิทยานิพนธ์ของผู้บริหารที่ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาคือ ปรากฏว่าผู้บริหารที่ไม่ได้ศึกษาคือมีปริมาณครั้งและเล่มของการใช้น้อยกว่าผู้ที่ศึกษาต่อครั้งหนึ่ง ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าการอยู่ระหว่างการศึกษาคือของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการใช้วิทยานิพนธ์ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นการที่วุฒิไม่สัมพันธ์กับปริมาณเล่มของวิทยานิพนธ์ที่ใช้จึงเนื่องมาจากสาเหตุดังกล่าวนี้

สำหรับระยะเวลาการทำงาน (ปี) ในตำแหน่งผู้บริหารนั้น ปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้วิทยานิพนธ์แต่ประการใด ($p > 0.05$) เพราะผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีอายุการทำงานในช่วงเวลา 16 - 20 ปีเป็นกลุ่มที่ใช้วิทยานิพนธ์สูงที่สุดทั้งในด้านจำนวนครั้งและจำนวนเล่มที่ใช้ ในขณะที่ผู้บริหารที่มีอายุการทำงานระหว่าง 1 - 5 ปี และทำงานมานานกว่า 20 ปี ใช้วิทยานิพนธ์โดยเฉลี่ยน้อยเล่ม แต่บางครั้ง ส่วนผู้บริหารที่มีอายุการทำงานตั้งแต่ 6 - 10 ปีเป็นผู้ที่ใช้วิทยานิพนธ์น้อยครั้ง แต่การใช้แต่ละครั้งมีมากเล่ม

ส่วนผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์มีปริมาณครั้งของการใช้วิทยานิพนธ์สูงกว่าผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์ แต่จำนวนเล่มที่ใช้น้อยกว่า ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการทำงานไกลแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ ผู้บริหารมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลได้มากกว่า จึงสามารถใช้วิทยานิพนธ์ได้หลายครั้งโดยไม่จำเป็นต้องใช้มากเล่ม ดังนั้นสถานที่ทำงานจึงพบว่ามีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้วิทยานิพนธ์

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าวุฒิ และระยะเวลาการทำงานของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ ผลที่ได้จึงไม่สนับสนุนแนวเหตุผลข้อที่ 1 อย่างไรก็ตาม ในด้านสถานที่ทำงานพบว่ามีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้วิทยานิพนธ์ซึ่งสนับสนุนแนวเหตุผลข้อที่ 1

2. การใช้วิทยานิพนธ์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยแตกต่างกันตามคุณวุฒิ ระยะเวลาในการทำงาน และสถานที่ทำงาน

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อสรุปที่สนับสนุนแนวเหตุผลข้อที่ 2 ว่าการใช้วิทยานิพนธ์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยแตกต่างกันตามวุฒิ ระยะเวลาการทำงาน และสถานที่ทำงาน กล่าวคือ

ในด้านคุณวุฒิ ผู้บริหารที่มีวุฒิสสูงกว่าปริญญาโทจะใช้วิทยานิพนธ์มากกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาโทและปริญญาตรี แต่ผลที่ได้เกี่ยวกับวุฒินี้ เบี่ยงเบนเล็กน้อย กล่าวคือผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีใช้วิทยานิพนธ์จำนวนเล่มเฉลี่ยแล้วสูงกว่าผู้ที่มีวุฒิปริญญาโทเล็กน้อย ความเบี่ยงเบนนี้

เกิดจากตัวแปรแทรกซ้อน อันได้แก่ การศึกษาต่อของผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรี ทำให้ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีใช้วิทยานิพนธ์มากกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาโท ทั้ง ๆ ที่จำนวนครั้งของการใช้อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

สำหรับระยะเวลาการทำงาน (ปี) ทำให้การใช้วิทยานิพนธ์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารที่ทำงานในช่วงระยะเวลาสั้น คือระหว่าง 1 - 5 ปี และผู้ที่ทำงานมานานกว่า 20 ปีมีปริมาณการใช้วิทยานิพนธ์ใกล้เคียงกัน คือใช้น้อยเล่ม แต่ใช้มากครั้ง ขณะที่ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ระหว่างช่วงเวลา 6 - 10 ปีเป็นกลุ่มที่ใช้วิทยานิพนธ์น้อยครั้ง แต่ใช้ครั้งหนึ่ง ๆ มากเล่ม ส่วนผู้บริหารที่มีอายุการทำงานอยู่ระหว่าง 16 - 20 ปี เป็นผู้ที่ใช้วิทยานิพนธ์มากที่สุดและมากที่สุดกว่าผู้บริหารกลุ่มอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นการใช้วิทยานิพนธ์จึงแตกต่างกันตามระยะเวลาการทำงาน สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยใช้วิทยานิพนธ์แตกต่างกันตามระยะเวลาการทำงาน น่าจะเกิดจากความแตกต่างที่ตัวผู้บริหารเอง เพราะผู้บริหารกลุ่มที่มีอายุการทำงานในช่วงเวลาเดียวกันมีทั้งผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรี ปริญญาโท และสูงกว่าปริญญาโท ตลอดจนหน้าที่ความรับผิดชอบและสถานที่ทำงานที่ต่างกันอย่างใดก็ตาม ผลการวิจัยนี้แตกต่างจากผลการศึกษาของทวีป อภิสัทธ (2521 ช: บทคัดย่อ) และศศิธร พีรภูติ (2523: บทคัดย่อ) ที่ศึกษากับกลุ่มผู้บริหารวิทยาลัยครูและผู้บริหารมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร (ที่ไม่ได้ทำงานในห้องสมุด) ซึ่งพบว่าผู้บริหารที่ทำงานมานานกว่า 10 ปีใช้ผลงานวิจัยในปริมาณที่มากกว่าผู้บริหารที่ทำงานในช่วงเวลาระหว่าง 5 - 10 ปี และที่ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ตามลำดับ

สำหรับสถานที่ทำงานนั้น ปรากฏว่าผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์มีจำนวนครั้งของการใช้วิทยานิพนธ์มากกว่าผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์ เนื่องจากความสะดวกในการเข้าถึงตัวเล่มวิทยานิพนธ์ต่างกัน จึงทำให้จำนวนเล่มของการใช้ในแต่ละครั้งต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์สะดวกในการเข้าถึงมากกว่า จึงใช้วิทยานิพนธ์มากกว่า แต่จำนวนเล่มที่ใช้ในแต่ละครั้งน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ ดังนั้นการทำงานใกล้แหล่งผลิตวิทยานิพนธ์

จึงมีโอกาสดใหญ่บริหารได้ใช้วิทยานิพนธ์ได้บ่อยครั้งโดยไม่จำเป็นต้องใช้มากเล่ม

3. วิทยานิพนธ์เรื่องที่ใช้สัมพันธ์กับตำแหน่งและประเภทของงานที่บรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยรับผิดชอบ

จากการจัดแบ่งขอบเขตเนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่มีการใช้ออกเป็น 5 ด้าน อันได้แก่ การบริหารงานห้องสมุด การบริหารงานบุคลากร การบริการ งานเทคนิค และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด ปรากฏว่าผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกกลุ่ม อันได้แก่ ผู้อำนวยการ และ/หรือหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษ์หัวหน้าฝ่าย และผู้ที่ป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่าย ใช้วิทยานิพนธ์ด้านการบริการมากกว่าวิทยานิพนธ์เนื้อหาอื่น ๆ รองลงมาได้แก่ด้านการบริหารงานห้องสมุด งานเทคนิค การบริหารงานบุคลากร และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด โดยระดับการใช้วิทยานิพนธ์แต่ละด้านของผู้บริหารทุกกลุ่มไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$) ดังนั้นแนวเหตุผลข้างต้นจึงไม่เป็นความจริง เพราะตำแหน่งและประเภทของงานที่ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยรับผิดชอบไม่มีผลต่อการใช้วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาแน่นหนัก และเกี่ยวข้องกับงานที่ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยรับผิดชอบโดยตรง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานห้องสมุดแม้จะมีการแบ่งฝ่ายงานออกมาเด่นชัด แต่ทุกฝ่ายงานยังจำเป็นต้องทำงานประสานกันตลอดเพื่อให้บรรลุถึงการให้บริการแก่ผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ผู้บริหารที่รับผิดชอบงานเทคนิค ได้แก่ผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหาเอกสารต้องทำงานประสานกับผู้บริหารที่รับผิดชอบงานบริการที่ให้บริการยืม-คืน บริการช่วยการค้นคว้า และบริการอื่น ๆ เพื่อทราบความต้องการของผู้ใช้ว่าสนใจในสาขาวิชาใดมาก จะได้จัดหาขอเสนอเทศในสาขานั้นมาสนองตรงตามความต้องการของผู้ใช้ เป็นต้น ดังนั้นการที่ผู้บริหารนำวิทยานิพนธ์ด้านอื่น ๆ ที่ไม่ตรงกับงานที่รับผิดชอบโดยตรงมาใช้ ประโยชน์ที่ผู้บริหารได้รับย่อมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานที่ตนรับผิดชอบได้

สำหรับรายละเอียดระดับการใช้วิทยานิพนธ์ในขอบเขตต่าง ๆ รวม 5 ด้าน พอสรุปได้ดังนี้

ด้านการบริหารงานห้องสมุด วิทยานิพนธ์เรื่องที่ใช้มากที่สุดไม่มากในระดับที่ไม่แตกต่างกัน คือ วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการจัดและการดำเนินงานห้องสมุด (อาคารครุภัณฑ์ การให้บริการ) แต่เรื่องที่ใช้บ่อยเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติพัฒนาการห้องสมุด กฎและ

ระเบียบข้อบังคับ ซึ่งมีระดับการใช้ที่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายเป็นกลุ่มที่ใช้มากที่สุด และบรรณารักษ์หัวหน้าฝ่ายใช้น้อยที่สุด

ด้านการบริหารงานบุคลากร ผู้บริหารทุกกลุ่มใช้วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานภาพบุคลากรมากที่สุดในระดับไม่แตกต่างกัน เรื่องย่อยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคลากร ผู้บริหารแต่ละกลุ่มมีการใช้ในระดับที่ต่างกัน โดยผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุดเป็นกลุ่มที่ใช้ในระดับน้อยกว่าผู้บริหารกลุ่มอื่นทุกเรื่อง

ด้านการบริการ ผู้บริหารทุกกลุ่มใช้วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาตามนี้ในทุก ๆ เรื่องในระดับที่แตกต่างกัน (ยกเว้นวิทยานิพนธ์เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เอกสาร เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือและวารสารสาขาวิชาต่าง ๆ การวิเคราะห์การอ้างอิง เป็นต้น) และการให้บริการสื่อไม่ตีพิมพ์ เช่น โทรทัศน์ เป็นต้น โดยเรื่องที่มีการใช้มาก ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับบริการตอบคำถามหรือบริการอ้างอิง การสำรวจการใช้บริการด้านต่าง ๆ ของห้องสมุด การสำรวจความสนใจและความต้องการอ่าน การสำรวจการใช้ทรัพยากรประเภทต่าง ๆ โดยผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุดใช้น้อยที่สุด และผู้ที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายเป็นกลุ่มที่ใช้มากที่สุด สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่องที่มีการใช้น้อยและใช้ในระดับที่แตกต่างกัน ได้แก่ วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบริการบรรณานุกรมวารสาร โดยผู้ที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายใช้มากกว่าผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุด และบรรณารักษ์หัวหน้าฝ่ายตามลำดับ

ด้านเทคนิค มีวิทยานิพนธ์เพียงเรื่องเดียวที่ผู้บริหารกลุ่มต่าง ๆ ใช้น้อยและในระดับที่ไม่แตกต่างกัน นั่นคือวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสำรวจหนังสือ ส่วนเนื้อหาเรื่องอื่น ๆ ที่ผู้บริหารทุกกลุ่มใช้ในระดับที่ต่างกันนั้น ปรากฏว่าผู้บริหารที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายเป็นกลุ่มที่ใช้มากที่สุด ขณะที่บรรณารักษ์หัวหน้าฝ่ายใช้น้อยที่สุด

เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของห้องสมุด ผู้บริหารทุกกลุ่มใช้วิทยานิพนธ์เนื้อหาตามนี้น้อยกว่า 4 ด้านที่ใดกล่าวข้างต้น โดยมีการใช้เรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของกับด้านนี้ในระดับที่แตกต่างกัน ยกเว้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลหลักสูตร อย่างไรก็ตามเรื่องที่ได้รับ ความสนใจใช้มากที่สุดคือ เรื่องที่เกี่ยวกับหน่วยงานและ/หรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด เช่น หน่วยโสตทัศนศึกษา เป็นต้น

จากการศึกษาการใช้วิทยานิพนธ์ในประเด็นอื่น ๆ ได้แก่ การใช้เนื้อหาของวิทยานิพนธ์ส่วนต่าง ๆ วัตถุประสงค์ในการใช้ ประโยชน์ที่ได้รับ และปัญหาในการใช้ โดยศึกษาจากผู้บริหารจำนวน 86 คนที่ใช้วิทยานิพนธ์ ผลปรากฏว่าผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยใช้วิทยานิพนธ์ส่วนต่าง ๆ ในระดับมากจนถึงปานกลางค่อนข้างมากตามลำดับดังนี้ บทสรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ บทคัดย่อ การทบทวนวรรณกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลและบทนำ รองลงมาได้แก่ วิธีดำเนินการวิจัย บรรณานุกรม วิทยานิพนธ์ส่วนที่ใช้น้อย ได้แก่ ภาคผนวก กิตติกรรมประกาศ และประวัติผู้เขียน สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้วิทยานิพนธ์ส่วนต่าง ๆ ปรากฏว่าวิทยานิพนธ์ส่วนใดที่มีการใช้มาก ผู้ใช้ได้รับประโยชน์จากการใช้เนื้อหาของส่วนนั้นในระดับมากเช่นกัน จะเห็นว่าผู้บริหารใช้วิทยานิพนธ์เกือบทุกส่วนในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทสรุปและอภิปรายผล ซึ่งบ่งชี้ให้ข้อมูลได้ละเอียดและชัดเจนที่สุดว่าผู้วิจัยกำลังทำวิจัยเรื่องอะไร ทำไปทำไม ทำกับกลุ่มใด ที่ไหน เวลาที่ศึกษา และผลที่ได้รับเป็นอย่างไร ถ้าเรื่องนั้นตรงกับความต้องการใช้ ผู้ใช้จึงอ่านขอเสนอแนะว่าสามารถนำผลมาประยุกต์ใช้ในงานใดได้บ้าง จากนั้นผู้บริหารบางกลุ่มอาจศึกษารายละเอียดการวิจัยในส่วนอื่น ๆ เพิ่มเติมอีก เช่น วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนั้น การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น สำหรับผู้บริหารที่อยู่ไกลจากแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์และไม่มีวิทยานิพนธ์ให้ใช้มักใช้วิทยานิพนธ์ส่วนที่เป็นบทคัดย่อ (ที่มีผู้นำมาจัดพิมพ์แยกต่างหากจากตัวเล่มฉบับสมบูรณ์) เพื่อทราบข้อมูลที่ได้จาก การวิจัยโดยยกยอคนหาข้อมูลจากตัวเล่มฉบับสมบูรณ์ต่อไป

สำหรับวัตถุประสงค์ในการใช้วิทยานิพนธ์ ในด้านงานบริหาร ผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้เพราะวิทยานิพนธ์มีเรื่องราวที่ตรงกับงานที่รับผิดชอบอยู่มากที่สุด รองลงมาเพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญของวิทยานิพนธ์ในการประยุกต์ช่วยการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทางในการวางแผนและการตัดสินใจ และใช้เพื่อถ่ายทอดแนวความคิดใหม่ ๆ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นลำดับสุดท้าย สำหรับผู้บริหารที่อยู่ระหว่างศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อมีวัตถุประสงค์การใช้ต่างกันตรงที่ผู้บริหารที่อยู่ระหว่างศึกษาต่อใช้วิทยานิพนธ์เพราะเห็นความสำคัญของวิทยานิพนธ์ว่าสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานได้ แต่ผู้บริหารที่ไม่ได้ศึกษาต่อใช้วิทยานิพนธ์เพราะมีวิทยานิพนธ์เรื่องที่ตรงกับงานที่รับผิดชอบ ดังนั้นการใช้วิทยานิพนธ์เพราะวัตถุประสงค์ที่ต่างกันนี้อาจกล่าวได้ว่าการใช้วิทยานิพนธ์ของกลุ่มผู้บริหารที่อยู่ระหว่างศึกษาต่อน่าจะได้ประโยชน์กว่าของผู้บริหารที่ไม่ได้ศึกษาต่อ ซึ่งใช้วิทยานิพนธ์เพราะมีวิทยานิพนธ์ในเรื่องที่รับผิดชอบโดยไม่มั่นใจเลยว่าวิทยานิพนธ์นั้นนำมาประยุกต์ช่วยการปฏิบัติ

งานได้จริงหรือไม่ ต่อเมื่ออ่านงานวิจัยแล้วจึงตระหนักว่างานวิจัยนั้นสามารถประยุกต์ช่วยการปฏิบัติงานได้จริง

ส่วนวัตถุประสงค์ของการใช้วิทยานิพนธ์เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ ทั้งผู้บริหารที่อยู่ระหว่างการศึกษาคือและไม่ได้ศึกษาคือมีวัตถุประสงค์ของการใช้เหมือนกัน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ เพื่อติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ มีเรื่องราวเกี่ยวกับห้องสมุดมหาวิทยาลัย และเพื่อประโยชน์อื่น ๆ ทางวิชาการ เช่น งานเขียน การบรรยาย ฯลฯ

จากการใช้วิทยานิพนธ์ของผู้บริหารไม่ว่าจะเพื่อประโยชน์ทางการบริหารหรือทางวิชาการ ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้รับประโยชน์เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการทั่วไป เพิ่มพูนความรู้ในงานที่รับผิดชอบอยู่ ผลการวิจัยสามารถประยุกต์ช่วยการดำเนินงานห้องสมุด และช่วยแก้ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดในความรับผิดชอบ ตลอดจนผู้ใช้จะได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือได้มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานวิชาการ เมื่อเปรียบเทียบประโยชน์ที่ได้รับทั้งจากการใช้วิทยานิพนธ์เพื่อวัตถุประสงค์ทางการบริหารและงานวิชาการ จะเห็นว่าผู้บริหารได้รับประโยชน์จากการใช้วิทยานิพนธ์เพื่องานวิชาการมากกว่าได้ประโยชน์ในงานบริหาร คือผู้บริหารได้รับความรู้เพิ่มเติมทั้ง ๆ ที่ผู้บริหารน่าจะได้รับประโยชน์จากการนำผลวิจัยมาประยุกต์ช่วยการดำเนินงานห้องสมุดมากกว่าการเพิ่มพูนความรู้เพียงอย่างเดียว ดังนั้นจึงน่าจะมีการวิเคราะห์ที่ตัวเล่มวิทยานิพนธ์ควยว่ามีเนื้อหาหรือในข้อ เสนอแนะที่ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานหรือการบริหารงานห้องสมุดเพียงไร

ส่วนปัญหาที่เกิดจากการใช้วิทยานิพนธ์ ผู้บริหารประสบปัญหานั้นเกิดจากวิทยานิพนธ์มากกว่าปัญหานั้นเกิดจากตัวผู้ใช้เอง ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคที่อาจทำให้วิทยานิพนธ์เรื่องนั้นไม่มีการใช้เลยก็ได้ นั่นคือ วิทยานิพนธ์ที่ผลิตออกมาส่วนใหญ่ไม่ตรงกับความต้องการใช้ เพราะไม่มีการศึกษาความต้องการใช้ของผู้ใช้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นก่อนทำวิจัย โดยบรรณารักษ์หัวหน้าฝ่ายประสบปัญหาด้านนี้มากที่สุดในระดับที่แตกต่างจากผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุด ขณะที่ผู้บริหารที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายประสบปัญหาด้านนี้น้อยที่สุด ($p < 0.05$) เมื่อวิเคราะห์ปัญหาที่ประสบตามวุฒิ ปรากฏว่าผู้บริหารที่มีวุฒิต่างกันประสบปัญหาการใช้เพราะสาเหตุดังกล่าวในระดับที่ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผู้บริหารที่มีวุฒิสองปริญญาโทประสบปัญหาด้านนี้

สูงกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิอื่น ๆ ส่วนปัญหาที่เกิดจากตัวผู้ใช้อย่างมากคือ ผู้ใช้ไม่มีเวลาดค้นหาความรู้เพิ่มเติมเพราะต้องอุทิศเวลาส่วนใหญ่ให้กับงานที่รับผิดชอบอยู่ ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีประสบปัญหาด้านนี้สูงกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาโทและสูงกว่าปริญญาโทตามลำดับ เช่นเดียวกับผู้บริหารที่เป็นผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุดที่ประสบปัญหาด้านนี้ในระดับที่มากกว่าบรรณารักษ์หัวหน้าฝ่าย และผู้ที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่าย ($p < 0.05$)

นอกจากนี้ผู้บริหารยังประสบปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์อันเนื่องจากการเข้าถึงตัวเล่ม โดยผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์มีปัญหากการใช้วิทยานิพนธ์แตกต่างจากผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์ ($p < 0.05$) โดยประสบปัญหาทุกเรื่องในระดับที่น้อยกว่า ผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์ประสบปัญหาเรื่องบทความที่มีการพิมพ์เผยแพร่ล่าช้ามากที่สุด จึงทำให้ไม่ทราบงานวิจัยใหม่ ๆ รองลงมาได้แก่การเผยแพร่วิทยานิพนธ์อยู่ในวงจำกัด ทำให้ไม่สะดวกต่อการใช้ แต่ปัญหาเรื่องการเผยแพร่วิทยานิพนธ์ในวงที่จำกัดก็กลับเป็นปัญหาค้นคว้าแรกของผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์ จะเห็นว่าแม้แต่ผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่อยู่ไกลแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ซึ่งมีโอกาสเข้าถึงตัวเล่มมากกว่าผู้บริหารที่ทำงานไกลจากแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ยังมีปัญหาเรื่องบทความที่มีการพิมพ์เผยแพร่ล่าช้า และการเผยแพร่วิทยานิพนธ์ที่มีในวงจำกัด อุปสรรคเหล่านี้ล้วนทำให้ผู้บริหารมีปริมาณการใช้วิทยานิพนธ์น้อยลงตามลำดับความใกล้เคียงจากแหล่งผลิต ประกอบกับผู้บริหารไม่ค่อยมีเวลาให้กับการอ่านงานวิจัยซึ่งต้องใช้เวลานานอย่างมากเพื่อให้เกิดความเข้าใจ จึงยังเป็นปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ที่บุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายควรให้ความสนใจและแก้ปัญหาเหล่านี้

สำหรับผู้บริหารที่ยังไม่เคยใช้วิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์ในรอบปีที่ผ่านมา จำนวน 81 คน สาเหตุของการไม่ใช้วิทยานิพนธ์เกิดจากตัวเล่มวิทยานิพนธ์และจากตัวผู้ใช้ สาเหตุที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ได้แก่วิทยานิพนธ์ใช้สถิติที่ยากแก่การตีความหมายข้อมูล และไม่มีตัวเล่มวิทยานิพนธ์ให้ใช้ ส่วนสาเหตุของการไม่ใช้วิทยานิพนธ์ที่เกิดจากผู้ใช้เองอันเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้งานวิจัยไม่ได้รับการนำมาอ้างอิงเลย นั่นคือ ผู้บริหารไม่มีเวลาดค้นหาความรู้เพิ่มเติมเพราะต้องอุทิศเวลาให้กับงานที่รับผิดชอบอยู่ และยังมีความคิดเห็นด้วยว่ายังไม่มีความจำเป็นต้องใช้วิทยานิพนธ์

เพื่อช่วยในการประยุกต์ดำเนินงานด้วย แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารที่ไม่ใช้วิทยานิพนธ์เพราะสาเหตุดังกล่าวเป็นผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด ($p < 0.05$) รองลงมาคือผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาโทซึ่งเป็นผู้ผ่านการทำวิทยานิพนธ์มาแล้วแต่ไม่ใช้วิทยานิพนธ์เพราะไม่เห็นความจำเป็นของการใช้ นั่นแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่ผ่านการทำวิทยานิพนธ์มาแล้วบางคนยังไม่ทราบประโยชน์หรือความสำคัญของงานวิจัยเท่าที่ควร การทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทจึงอาจเป็นเพียงเพื่อให้จบการศึกษาเท่านั้นก็เป็นได้ ส่วนผู้บริหารที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกันมีพฤติกรรมการไม่ใช้วิทยานิพนธ์ไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$) ยกเว้นกรณีที่ใช้วิทยานิพนธ์ใช้สถิติยากแก่การตีความหมายข้อมูล ผู้บริหารที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายประสบบัญหาคาดานนี้มากที่สุด ขณะที่ผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุดมีปัญหาคาดานนี้น้อยที่สุด

ส่วนสาเหตุการไม่ใช้วิทยานิพนธ์ที่เกิดจากการเข้าถึงตัวเล่มนั้น เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์ทั้งผู้ที่ใช่และไม่ใช้วิทยานิพนธ์ ปรากฏว่าผู้บริหารทั้งสองกลุ่มประสบบัญหาคการใช้และไม่ใช้วิทยานิพนธ์เหมือนกัน คือ บทความที่ยืมไปเผยแพร่ออกนอกลำซา ทำให้ไม่ทราบงานวิจัยใหม่ ๆ และการเผยแพร่วิทยานิพนธ์ที่อยู่ในวงจำกัด ส่วนผู้บริหารที่ทำงานในมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์ ผู้บริหารกลุ่มที่ไม่ใช้วิทยานิพนธ์มีสาเหตุการไม่ใช้ต่างจากกลุ่มผู้ใช้วิทยานิพนธ์ตรงที่ผู้บริหารกลุ่มที่ไม่ใช้วิทยานิพนธ์ไม่ใช้เพราะไม่ทราบแหล่งจัดเก็บวิทยานิพนธ์มากที่สุด ไม่ทราบว่าวิทยานิพนธ์เล่มที่ต้องการใช้มีที่ห้องสมุดอื่น ทำให้ไม่สะดวกต่อการใช้ ขณะที่กลุ่มผู้ใช้วิทยานิพนธ์ประสบบัญหาเรื่องการเผยแพร่วิทยานิพนธ์ในวงที่จำกัดเป็นอันดับแรก จะเห็นว่าสาเหตุการไม่ใช้วิทยานิพนธ์ที่เกิดจากการเข้าถึงตัวเล่มวิทยานิพนธ์ ไม่แตกต่างจากปัญหาคการใช้ที่กลุ่มผู้ใช้วิทยานิพนธ์ประสบบมากที่สุด ดังนั้นอุปสรรคการไม่ใช้วิทยานิพนธ์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงเกิดจากตัวเล่มวิทยานิพนธ์และผู้ใช้เองมากที่สุด

จากการศึกษาความต้องการใช้เพื่อทราบขอบเขตเนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่ผู้บริหารทั้งที่เป็นผู้ใช้และไม่ใช้วิทยานิพนธ์ในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าผู้บริหารทุกกลุ่มที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบต่างกัน คือ ผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุด บรรณารักษหัวหน้าฝ่าย และผู้ที่ เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายต้องการใช้วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาด้านการบริหารงานบุคลากรมากที่สุด รองลงมา

ได้แก่ด้านบริการ งานเทคนิค การบริหารงานห้องสมุด และวิทยานิพนธ์เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด โดยระดับความต้องการใช้นั้นไม่ต่างกัน อย่างไรก็ตามเนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่ต้องการใช้ต่างจากขอบเขตของวิทยานิพนธ์ที่ใช้จริง ดังที่จะเห็นว่าผู้บริหารทุกกลุ่มใช้วิทยานิพนธ์ด้านบริการมากที่สุด การที่ขอบเขตของวิทยานิพนธ์ที่ใช้จริงต่างจากขอบเขตของวิทยานิพนธ์ที่ต้องการใช้อาจเป็นเพราะวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับงานบุคลากรยังมีน้อย เพราะมีเพียง 36 เล่มจากวิทยานิพนธ์ทั้งหมด (294 เล่ม) ที่ได้รับการสำรวจขอบเขตเนื้อหาอย่างกว้าง ๆ (รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 36 - 37)

สำหรับรายละเอียดขอบเขตเนื้อหาวิทยานิพนธ์แต่ละด้านที่ต้องการใช้พอสรุปได้ดังนี้

ด้านการบริหารงานห้องสมุด ผู้บริหารทุกกลุ่มต้องการใช้วิทยานิพนธ์ในเรื่องย่อยต่าง ๆ ในระดับแตกต่างกัน ยกเว้นวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวางแผนและการกำหนดนโยบายการบริหารงาน กฎและระเบียบข้อบังคับ วิทยานิพนธ์เรื่องที่ใช้มากที่สุดได้แก่วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการจัดและดำเนินงานห้องสมุด (อาคาร ครุภัณฑ์ การให้บริการ) โดยผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุดเป็นกลุ่มที่ต้องการใช้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มากที่สุด วิทยานิพนธ์เรื่องที่ใช้ผู้บริหารทุกกลุ่มต้องการใช้ในระดับรองลงมาได้แก่วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวางแผนและการกำหนดนโยบายการบริหารงาน

ด้านการบริหารงานบุคลากร ขอบเขตวิทยานิพนธ์เรื่องที่ใช้มากที่สุดโดยผู้บริหารทุกกลุ่มต้องการใช้มากที่สุดในระดับที่ไม่ต่างกัน คือ วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานในห้องสมุด ส่วนความต้องการใช้วิทยานิพนธ์เรื่องต่อไปนี้มีมาก เช่นกันแต่ปรากฏในระดับที่ต่างกัน คือ วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาด้านสถานภาพบุคลากร การฝึกอบรมและการศึกษาของบรรณารักษ์ บทบาทของบรรณารักษ์ฝ่ายต่าง ๆ ต่อการพัฒนาวิชาชีพ โดยผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุดมีความต้องการใช้สูงกว่าบรรณารักษ์หัวหน้าฝ่ายและผู้ที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายตามลำดับ

ด้านบริการ ผู้บริหารมีความต้องการใช้วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบริการแปลและการวิเคราะห์เอกสาร (เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือและวารสารสาขาวิชาต่าง ๆ การวิเคราะห์การอ้างอิง เป็นต้น) น้อยกว่าเนื้อหาด้านอื่น ๆ เรื่องที่ใช้ผู้บริหารทุกกลุ่มต้องการ

มากในระดับที่ต่างกัน คือ เรื่องที่เกี่ยวกับบริการตอบคำถามฯ หรือบริการอ้างอิง การสำรวจการใช้บริการด้านต่าง ๆ ของห้องสมุด โดยผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุดเป็นกลุ่มที่ต้องการใช้มากที่สุด นอกจากนี้ผู้บริหารทุกกลุ่มยังต้องการใช้วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสำรวจการใช้ทรัพยากรประเภทต่าง ๆ แต่ระดับความต้องการใช้ไม่ต่างกัน

ด้านเทคนิค ผู้บริหารมีความต้องการใช้วิทยานิพนธ์ทุกเรื่องในระดับปานกลาง แต่เรื่อง que ผู้บริหารทุกกลุ่มต้องการใช้มากในระดับไม่ต่างกัน ได้แก่ การวัดประสิทธิผลการจัดระบบสารสนเทศ ส่วนวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดหา และการให้หัวเรื่อง ปรากฏว่ามีความต้องการใช้มากในระดับต่างกัน โดยผู้บริหารที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายเป็นกลุ่มที่ต้องการมากที่สุด ผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุดต้องการน้อยที่สุด นั่นแสดงให้เห็นว่า ในการศึกษารายละเอียดความต้องการใช้ขอบเขตเนื้อหาวิทยานิพนธ์ ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาของห้องสมุดระดับสูงให้ความสำคัญกับการบริหารงาน และการให้บริการผู้ใช่มากกว่าสนใจด้านงานเทคนิค ในขณะที่ผู้บริหารที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายสนใจวิทยานิพนธ์ด้านงานเทคนิคค่อนข้างมากกว่าวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาด้านอื่น ๆ

วิทยานิพนธ์เรื่องอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับห้องสมุด ผู้บริหารทุกกลุ่มต้องการใช้วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาด้านนี้ทุกเรื่องในระดับที่ไม่ต่างกันและระดับที่น้อยกว่าวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาด้านการบริหารงาน งานบริการ และงานเทคนิค ยกเว้นวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อการสอน ซึ่งผู้อำนวยการและ/หรือหัวหน้าห้องสมุดสนใจใช้มากกว่าผู้บริหารกลุ่มอื่น ๆ

จากการศึกษาความต้องการใช้รูปแบบต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ ปรากฏว่าผู้บริหารต้องการใช้รูปแบบวิทยานิพนธ์เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ความต้องการใช้วิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ สารสังเขปวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และเอกสารอื่น ๆ วิทยานิพนธ์ที่นำมาพิมพ์เป็นหนังสือเล่ม และวิทยานิพนธ์ในรูปของวัสดุย่อส่วน (เช่น ไมโครฟิล์ม เป็นต้น) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาการใช้ผลการวิจัยจากวิทยานิพนธ์ของกลุ่มอาจารย์ที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ที่พบว่าอาจารย์นิยมใช้วิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์มากที่สุด และสนใจใช้ไมโครฟิล์มเป็นอันดับสุดท้ายเช่นกัน (ศรีรัตน์ วัฒนา 2525: 92) แต่ผลการวิจัยของศรีรัตน์ วัฒนา ที่ศึกษากับกลุ่มอาจารย์ผู้สอนนี้แตกต่างจาก

ผลการวิจัยที่ได้ตรงที่ถ้าผู้บริหารไม่มีตัวเล่มฉบับสมบูรณ์ใช้ จะใช้สาระสังเขปวิทยานิพนธ์เป็นอันับรองลงมา ขณะที่กลุ่มอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ถ้าไม่มีตัวเล่มฉบับสมบูรณ์ใช้ อาจารย์จะใช้วิทยานิพนธ์ที่เ็นงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการต่าง ๆ มากกว่าศึกษาผลวิจัยจากบทคัดย่อหรือสาระสังเขปวิทยานิพนธ์ อย่างไรก็ตาม มีข้อที่น่าสังเกตจากผลการวิจัยครั้งนี้ก็คือ ผู้บริหารต้องการใช้วิทยานิพนธ์ที่นำมาตีพิมพ์เป็นหนังสือเล่มในระคน้อยมากทั้ง ๆ ที่เนื้อหาหรือรายละเอียดเหมือนวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ทุกประการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบการจัดเก็บที่เก็บรวมกับหนังสือทั่ว ๆ ไป ไม่รวมกับแหล่งจัดเก็บวิทยานิพนธ์ หรือเป็นเพราะผู้ใช้ไม่ทราบว่าจะงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์เรื่องใดที่ต้องการใช้มีตีพิมพ์เป็นหนังสือเล่มก็ได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัด 2 ประการด้วยกันคือ

ประการแรกในการศึกษาการใช้วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์กับกลุ่มผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ทำงานในห้องสมุดขณะนั้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามการใช้วิทยานิพนธ์เฉพาะหัวหน้าห้องสมุดเท่านั้น ไม่ได้สอบถามผู้บริหารที่ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายด้วย ทั้งนี้เพราะห้องสมุดคณะส่วนใหญ่มีบรรณารักษปฏิบัติหน้าที่เพียงคนเดียว โดยทำหน้าที่เป็นทั้งหัวหน้าห้องสมุดและหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ นอกนั้นมีเจ้าหน้าที่ช่วยงานห้องสมุด เช่น พนักงานห้องสมุด นักการภารโรง เป็นต้น แต่มีห้องสมุดคณะขนาดใหญ่เพียงบางแห่งเท่านั้นที่มีการแบ่งงานในห้องสมุดเป็นฝ่ายและมีบุคลากรทำหน้าที่หัวหน้าฝ่าย เช่น ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น ดังนั้นเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ทำงานในห้องสมุดคณะจึงได้แก่หัวหน้าห้องสมุดเท่านั้น

ประการที่สองเกิดเนื่องจากผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามจำนวน 184 ชุดไปยังผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดส่งตามชื่อตำแหน่งต่าง ๆ บัญหาหรือข้อจำกัดในการวิจัยที่เกิดขึ้น คือ ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้ นั้น มีบรรณารักษบางคนที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยโดยตรงไม่ได้ตอบแบบสอบถามให้เพราะอยู่ระหว่างลาศึกษาต่อ หรือลาฝึกอบรม แต่บุคคลอื่นที่ทำหน้าที่รักษาราชการแทนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามให้ คำตอบที่ได้รับคืนจากผู้บริหารที่ทำหน้าที่รักษาราชการแทนนั้นอาจแตกต่างจากผู้บริหารที่ปฏิบัติหน้าที่นั้น

โดยตรง เพราะเป็นผู้รับผิดชอบงานในตำแหน่งนั้น ๆ ในเวลานั้น และอาจเป็นผู้ทำงานในตำแหน่งอื่น ๆ มาก่อน เช่น การแต่งตั้งบรรณารักษ์ฝ่ายเทคนิคมาทำหน้าที่รักษาราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการห้องสมุด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ

ผลจากการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยซึ่งตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่งหนึ่งเพียงเล็กน้อยคือร้อยละ 51.5 ที่ใช้วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ และการใช้ปรากฏในปริมาณที่น้อยมาก ในขณะที่วิทยานิพนธ์ที่ได้รับการผลิตออกมามีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับห้องสมุดมหาวิทยาลัย ผู้บริหารประสบปัญหาการใช้และการไม่ใช้วิทยานิพนธ์หลายสาเหตุด้วยกัน จึงควรที่บุคคลหลายฝ่ายควรได้ร่วมมือประสานงานกันเพื่อส่งเสริมการใช้วิทยานิพนธ์ให้ขยายตัวในวงที่กว้างขึ้น และในปริมาณที่มากขึ้น วิธีการที่จะช่วยกันส่งเสริมให้มีการใช้วิทยานิพนธ์คู่ค้ำกับการลงทุนเงิน แรงงาน และเวลาที่ใช้ในการทำสามารถปฏิบัติได้หลายวิธี นับตั้งแต่การเลือกเรื่องที่จะทำวิทยานิพนธ์ และการลดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้และไม่ใช้วิทยานิพนธ์

ก. การเลือกเรื่องที่จะทำวิทยานิพนธ์

จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้งกลุ่มที่ใช้วิทยานิพนธ์และกลุ่มที่ไม่ใช้วิทยานิพนธ์ประสบปัญหาการใช้และไม่ใช้วิทยานิพนธ์เพราะวิทยานิพนธ์เรื่องที่มีอยู่ไม่ตรงกับความต้องการมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่มีวุฒิสูงกว่าปริญญาโทประสบปัญหาด้านนี้สูงกว่าผู้บริหารกลุ่มอื่น ๆ นอกจากนี้วิทยานิพนธ์เรื่องที่ตรงกับความต้องการใช้ ผู้บริหารมีการใช้น้อยหรือไม่ใช้เลยเพราะวิทยานิพนธ์เองใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลที่ยากแก่การตีความหมายและใช้ภาษาวิชาการ ทำให้ไม่สามารถอ่านให้เข้าใจได้ในเวลาที่รวดเร็ว ปัญหาหรืออุปสรรค 2 ประการหลังนี้ คือ การใช้สถิติในวิทยานิพนธ์ที่ยากแก่การตีความหมายข้อมูลหรือใช้ภาษาวิชาการมากเกินไปเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการใช้อย่างมากสำหรับผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี ดังนั้นเพื่อลดปัญหาดังกล่าว การเลือกเรื่องทำวิทยานิพนธ์ของผู้ที่กำลังจะทำวิจัยต่อไป ควรเลือกให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้และประโยชน์ที่ผู้ใช้จะนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นหลัก วิธีการเสนอเนื้อหาวิทยานิพนธ์ควรเขียนในภาษาที่ผู้อ่านอ่านแล้วสามารถเข้าใจได้ง่ายในเวลาที่ยรวดเร็ว ตลอดจนมีการชี้แนวทางการประยุกต์ผลการวิจัยไปใช้ปฏิบัติงานโดยใช้ภาษาที่ไม่เป็น

วิชาการหรือภาษาที่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับอ่านแล้วเกิดความเข้าใจ

จากผลการเปรียบเทียบความต้องการใช้วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยกับขอบเขตเนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่มีอยู่หรือที่มีการผลิตตั้งแต่ปีการศึกษา 2507 - 2525 ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 294 เล่ม (รายละเอียดการวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาวิทยานิพนธ์จำนวน 294 เล่มปรากฏในตารางที่ 37 - 38) ผลการเปรียบเทียบ ปรากฏดังนี้

1. วิทยานิพนธ์เรื่อง que ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้องการใช้มาก แม้ว่าจะมีการผลิตออกมาในปริมาณที่สูงแล้วก็ตาม แต่ส่วนใหญ่แล้วเป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาหัวข้อนั้น ๆ ในประเด็นใหญ่ ๆ เช่น การศึกษาสภาพการจัดและการดำเนินงานห้องสมุด สถานภาพบุคลากร การใช้ทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ของห้องสมุด การใช้บริการด้านต่าง ๆ ของห้องสมุด และการสำรวจความสนใจและความต้องการอ่าน

ส่วนวิทยานิพนธ์ที่ผู้บริหารสนใจใช้น้อย แต่มีการผลิตออกมามาก ได้แก่ วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลและผลงาน การวิเคราะห์เอกสาร (เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือและวารสารสาขาวิชาต่าง ๆ การวิเคราะห์การอ้างอิง เป็นต้น) หน่วยงานและ/หรือองค์การที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานสอนศึกษา เป็นต้น และประวัติหนังสือและการผลิต ดังนั้น ผู้ที่กำลังจะทำวิจัยต่อไปจึงควรลดการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเหล่านี้

2. ขอบเขตของวิทยานิพนธ์เรื่อง que ผู้บริหารมีความต้องการใช้มาก แต่ปรากฏว่ายังมีการผลิตออกมาไม่มากนักและในบางขอบเขตก็ยังไม่มีการผลิตเลย สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่องที่ยังมีการผลิตออกมาไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเฉพาะเรื่องในรายละเอียด อันได้แก่ วิทยานิพนธ์ที่มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับการวางแผนและการกำหนดนโยบายการบริหารงาน กฎระเบียบข้อบังคับ คู่มือการปฏิบัติงาน บริการตอบคำถาม หรือบริการอ้างอิง บริการบรรณารักษ์ การจัดหา การให้หัวเรื่อง และการจัดหมู่ ส่วนวิทยานิพนธ์เรื่องที่ยังไม่มีการผลิตเลย ได้แก่ วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทและผลกระทบของห้องสมุดในชุมชน บริการเลือกและเผยแพร่ข้อสนเทศ และการวัดประสิทธิผลการจัดระบบข้อสนเทศ

ส่วนวิทยานิพนธ์เรื่องที่ยังมีการผลิตน้อยและผู้บริหารมีความต้องการใช้น้อยมาก ได้แก่ วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบริการรับ-จ่าย บริการวัสดุไม่ตีพิมพ์ การสำรวจหนังสือ การอนุรักษ์ทรัพยากรห้องสมุด และการจำหน่ายหนังสือออกจากห้องสมุด ดังนั้นจากผลที่ปรากฏนี้ ผู้ที่กำลังจะทำวิจัยต่อไปควรลดการทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเหล่านี้เช่นกัน แม้ว่าจะยังมีการผลิตออกมาน้อยก็ตาม

นอกจากนิสิตที่กำลังจะทำวิทยานิพนธ์ต่อไปสามารถใช้เวลาว่างนี้ เป็นแนวทางเลือกหัวข้อทำวิทยานิพนธ์ที่ตรงกับความสนใจของผู้ใช้แล้ว อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีส่วนอย่างมากในการให้คำแนะนำแก่นิสิตตั้งแต่การเลือกเรื่องว่า เรื่องดังกล่าวสามารถศึกษาในแนวไหนได้บ้าง เช่น การศึกษาสภาพการจัดและการดำเนินงานห้องสมุด อาจศึกษาเฉพาะเรื่องพื้นที่หรืออาคารของห้องสมุดเพียงอย่างเดียวว่าสภาพอาคารและการจัดวางครุภัณฑ์ภายในเหมาะสมกับการให้บริการของห้องสมุดหรือไม่ หรือศึกษาสภาพการจัดสถานที่หรือแหล่งจัดเก็บวัสดุการศึกษาประเภทต่าง ๆ ของห้องสมุดว่าเอื้อต่อการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพียงใด

ข. การลดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หรือไม่ใช้วิทยานิพนธ์

ปัญหาสำคัญหรืออุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ใช้วิทยานิพนธ์น้อยหรือไม่ใช้วิทยานิพนธ์เลยนอกจากปัญหาที่เกิดจากตัวเล่มวิทยานิพนธ์แล้ว ยังมีปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้ใช้เองและวิธีการเข้าถึงวิทยานิพนธ์ อาทิ การที่ผู้บริหารไม่มีเวลาค้นหาความรู้เพิ่มเติม เพราะต้องอุทิศเวลาส่วนใหญ่ให้กับงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ ผู้บริหารเห็นว่ายังไม่มีความจำเป็นต้องใช้ ไม่มีวิทยานิพนธ์ให้ใช้ ความไม่สะดวกในการมาใช้เพราะอยู่ไกลจากแหล่งผลิตหรือแหล่งจัดเก็บวิทยานิพนธ์ ตลอดจนการให้บริการระบบชั้นเปิด และการไม่อนุญาตให้ยืมออกนอกห้องสมุด ปัญหาในการใช้วิทยานิพนธ์ที่พบจากการวิจัยครั้งนี้สามารถลดลงได้โดย

1. ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่วิทยานิพนธ์ออกสู่วงกว้าง ผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ได้แก่

นิสิตนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์สามารถส่งเสริมและเผยแพร่งานวิจัยที่ตนทำได้โดยบริจาควิทยานิพนธ์ เรื่องที่ทำให้แก่หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือที่วิทยานิพนธ์นั้นได้ให้ขอเสนอแนะไว้นอกเหนือจากการจัดส่งวิทยานิพนธ์ให้บัณฑิตวิทยาลัย เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้นอาจไม่มี

โอกาสทราบมาก่อนเลยว่า มีงานวิจัยที่ตรงกับงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ จึงไม่ได้ใช้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น นอกจากนี้ผู้วิจัยควรจัดทำสรุปย่อผลการวิจัย โดยใช้ถ้อยคำที่เขียนและอ่านเข้าใจได้ง่ายสำหรับบุคคลทั่ว ๆ ไป เพื่อตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการ

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่จัดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโทควรร่วมมือกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ โดยภาควิชาฯ รวบรวมรายชื่อวิทยานิพนธ์ (ที่อยู่ระหว่างการทำ) และบทความ (ที่ทำเสร็จสมบูรณ์แล้ว) ส่งให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เพื่อพิมพ์เผยแพร่แก่สมาชิกและผู้สนใจ การจัดพิมพ์ควรจัดทำเป็นคาบ เช่น รายเดือน เป็นต้น

ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ทำงานไกลจากแหล่งผลิตวิทยานิพนธ์ควรขอบริจาควิทยานิพนธ์ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดของตนหรือเรื่องที่สนใจจากนิสิตที่กำลังทำวิทยานิพนธ์ หรือติดต่อภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มีการสอนระดับปริญญาโท

สำหรับผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ทำงานใกล้แหล่งผลิตวิทยานิพนธ์หรือเป็นห้องสมุดที่เป็นแหล่งจัดเก็บวิทยานิพนธ์ ควรมีวิทยานิพนธ์ให้บริการอย่างน้อยชื่อละ 2 เล่มเพื่อเก็บเป็นสิ่งพิมพ์ให้บริการชั้นปี 1 เล่ม และให้บริการยืม 1 เล่ม โดยให้บริการยืมระหว่างห้องสมุดได้ด้วย

2. ส่งเสริมให้ผู้ใช้เห็นความสำคัญของวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะผู้บริหารที่มีความเห็นว่ายังไม่มีความจำเป็นต่องานอื่นใดแก่ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลกว่าปริญญาตรี ดังจะเห็นว่าผู้บริหารกลุ่มนี้ไม่ใช่วิทยานิพนธ์เลย จึงควรเน้นหรือส่งเสริมการใช้วิทยานิพนธ์ในบุคคลกลุ่มนี้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ได้แก่

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโท ควรจัดอบรมการวิจัยเชิงปฏิบัติสำหรับผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดในหลาย ๆ ระดับเป็นประจำทุกปี

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ควรมีบทบาทส่งเสริมและเผยแพร่ผลการวิจัยทางด้านบรรณารักษศาสตร์และที่เกี่ยวข้อง โดยในการจัดการประชุมประจำปีของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ นอกจากเสนอแนวความคิดในเชิงวิชาการและปฏิบัติแล้ว ควรจะได้มีการจัดเวลาให้มีการเสนอผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อของการประชุมประจำปีด้วย

แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาการใช้วิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์เฉพาะกลุ่มผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเท่านั้น โดยศึกษาการใช้ในหลาย ๆ ประเด็นรวมกัน ตั้งแต่ขอบเขตเนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่ใช้และปริมาณที่ใช้ วัตถุประสงค์ที่ใช้ประโยชน์ที่ได้รับ จนถึงปัญหาในการใช้วิทยานิพนธ์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย ซึ่งในบางประเด็นเหล่านี้ยังสามารถศึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียดได้อีก

นอกจากนี้ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การใช้วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ของผู้ใช้กลุ่มอื่น ๆ เช่น บรรณารักษะห้องสมุดโรงเรียน ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปริมาณการใช้วิทยานิพนธ์ของผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ
2. ศึกษารายละเอียดหรือหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยตลอดจนผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ ต้องการให้บัณฑิตศึกษาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์จัดทำเพื่อให้เกิดแนวความคิดและตระหนักถึงเรื่องที่มีผู้ต้องการ ในขณะที่ผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยตลอดจนผู้ใช้กลุ่มอื่น ๆ จะได้นำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่
3. การประยุกต์ผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติ โดยวิเคราะห์ว่าวิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ใดให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องผู้ใดบ้าง การศึกษาเรื่องนี้สามารถทำได้โดยสอบถามผู้ที่ทำวิทยานิพนธ์นั้นให้ข้อเสนอแนะว่าได้รับผลการวิจัยเรื่องนั้นและได้นำผลการวิจัยตลอดจนข้อเสนอแนะที่ปรากฏไปประยุกต์ใช้ประโยชน์เพื่อการปฏิบัติเพียงใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย